Europees Parlement
2019-2024

Commissie cultuur en onderwijs

2023/2054(INI)

28.6.2023

ONTWERPVERSLAG

over culturele diversiteit en de omstandigheden van auteurs op de Europese markt voor muziekstreaming
(2023/2054(INI))

Commissie cultuur en onderwijs

Rapporteur: Ibán García Del Blanco

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 8

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over culturele diversiteit en de omstandigheden van auteurs op de Europese markt voor muziekstreaming
(2023/2054(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien artikel 167 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

– gezien het Unesco-Verdrag betreffende de bescherming en de bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen,

– gezien Verordening (EU) 2021/818 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot vaststelling van het programma Creatief Europa (2021-2027) en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1295/2013[1],

– gezien Verordening (EU) 2022/1925 van het Europees Parlement en de Raad van 14 september 2022 over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2019/1937 en (EU) 2020/1828 (digitalemarktenverordening)[2],

– gezien Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening)[3],

– gezien zijn resolutie van 20 oktober 2021 over de situatie van kunstenaars en het cultureel herstel in de EU(2020/2261(INI))[4],

– gezien zijn resolutie van 19 mei 2021 over kunstmatige intelligentie in het onderwijs en in de culturele en audiovisuele sector[5],

– gezien artikel 54 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie cultuur en onderwijs (A9-0000/2023),

A. overwegende dat de muzieksector een belangrijke pijler van cultuur is, als vitaal onderdeel van de culturele en taalkundige diversiteit in de EU, met het grootste publieke bereik van alle culturele en creatieve sectoren;

B. overwegende dat componisten, tekstdichters en uitvoerende kunstenaars de belangrijkste creatieve motor van de muzieksector vormen;

[1] PB L 189 van 28.5.2021, blz 34.
[2] PB L 265 van 12.10.2022, blz. 1.
[3] PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1.
[4] PB C 184 van 5.5.2022, blz. 88.
[5] PB C 15 van 12.1.2022, blz. 28.

C. overwegende dat de afgelopen twee decennia snelle innovaties op het gebied van digitale technologieën de muzieksector ingrijpend hebben veranderd, met name de manier waarop muziek wordt gecreëerd, geproduceerd en gedistribueerd en de manier waarop mensen er toegang toe hebben en deze consumeren;

D. overwegende dat de muzieksector zich voortdurend aanpast, met nieuwe bedrijfsmodellen en nieuwe manieren van interactie met het publiek; overwegende dat in dit verband belangrijke kwesties moeten worden aangepakt, zoals de bevordering van culturele diversiteit en een billijke vergoeding voor auteurs;

E. overwegende dat het streamen van muziek nu de belangrijkste manier is waarop mensen over de hele wereld van muziek genieten, door toegang te bieden tot wel 300 miljoen titels, overal en altijd beschikbaar en op allerlei apparaten, voor een relatief laag maandelijks abonnementsbedrag;

F. overwegende dat, hoewel auteurs en uitvoerende kunstenaars het kloppende hart vormen van de muziekcreatie, zij niet de erkenning of beloning krijgen voor hun daadwerkelijke bijdrage, en het geringste aandeel hebben in de door de muziekstreamingmarkt gegenereerde inkomsten, wat in de loop van de tijd leidt tot aanzienlijke scheve verhoudingen die moet worden aangepakt;

G. overwegende dat muziekstreamingplatforms, dankzij hun gebruik van algoritmen en aanbevelingssystemen, een beslissende rol spelen bij het bepalen welke muziek abonnees beluisteren en dus een aanzienlijke impact hebben op de culturele diversiteit;

H. overwegende dat deze platforms in een juridisch vacuüm opereren met betrekking tot transparantie en de bevordering van Europese producties, aangezien zij op EU-niveau niet verplicht zijn om enige transparantie te bieden over de werking van hun activiteiten;

I. overwegende dat de bevordering van culturele diversiteit op de Europese muziekstreamingmarkt niet uitsluitend kan afhangen van de commerciële beslissingen van enkele dominante mondiale spelers in de particuliere sector;

J. overwegende dat de muzieksector steeds meer wordt geconfronteerd met de opkomst van door AI gegenereerde inhoud, waarbij een groeiend aantal titels de streamingplatforms dagelijks overspoelt; overwegende dat de ontwikkeling van AI-technologieën in plaats daarvan de menselijke creativiteit moet dienen en vergroten;

K. overwegende dat er verschillende gevallen van streamingfraude en manipulatie van streams door nepartiesten zijn vastgesteld, omdat bepaalde spelers het systeem manipuleren om inkomsten af te romen die naar auteurs zouden moeten gaan, door bijvoorbeeld bots te gebruiken om het aantal luisteraars voor bepaalde nummers kunstmatig op te schroeven;

L. overwegende dat er meer gezamenlijke inspanningen moeten worden geleverd om deze kwesties aan te pakken, gezien hun impact op de markt, met name op de verdeling van de inkomsten;

M. overwegende dat de juiste identificatie van auteurs niet alleen cruciaal is voor hun erkenning en betere beloning, maar ook voor het waarborgen van diversiteit en transparantie op platforms;

1. benadrukt de noodzaak om een eerlijk en duurzaam ecosysteem voor muziekstreaming in de EU tot stand te brengen dat zowel de culturele diversiteit bevordert als de onevenwichtigheden die de sector bedreigen, corrigeert;

2. benadrukt dat alle actoren in de muziekstreamingwaardeketen zich moeten mobiliseren en de nodige veranderingen moeten doorvoeren om een eerlijk en duurzaam ecosysteem in de sector te garanderen;

3. stelt met bezorgdheid vast dat de huidige ongelijke verdeling van inkomsten op de markt voor muziekstreaming zowel de auteurs als de uitvoerende kunstenaars benadeelt en de duurzaamheid van hun professionele carrière op de digitale markt in gevaar brengt;

Naar een duurzaam ecosysteem voor auteurs

4. benadrukt dat er rekening moet worden gehouden met de centrale rol van auteurs door de transparantie van muziekstreamingdiensten te verbeteren en de verdeling van streaminginkomsten in evenwicht te brengen;

5. benadrukt dat het van essentieel belang is om de identificatie van auteurs op muziekstreamingdiensten te verbeteren, met name door te zorgen voor een volledige en nauwkeurige toewijzing van metadata vanaf het moment van creatie;

6. roept alle spelers in de muziekindustrie op om hun inspanningen op te voeren om ervoor te zorgen dat metadata van titels volledig en correct worden toegewezen door de auteurs van muziekwerken in de gegevens te identificeren en nauwkeurig te vermelden;

7. benadrukt de noodzaak om met name jonge auteurs bewust te maken van het belang om hun liedjes nauwkeurig te identificeren met de juiste metadata;

8. spreekt zijn afkeuring uit over het bestaan van zogenaamde “payola schemes”, die auteurs dwingen lagere inkomsten te accepteren in ruil voor een grotere zichtbaarheid, waardoor hun toch al zeer lage streaminginkomsten nog verder dalen, terwijl de belofte van een grotere zichtbaarheid in de meeste gevallen niet wordt ingelost;

9. merkt op dat er hevige concurrentie bestaat tussen aanbieders van muziekstreaming op de Europese markt, met enkele dominante mondiale spelers; herinnert aan de noodzaak van een snelle uitvoering van de digitalemarktenverordening en de digitaledienstenverordening om te zorgen voor een billijk ecosysteem tussen online platforms en aanbieders van muziekdiensten;

Bekendheid en vindbaarheid van EU-werken

10. wijst erop dat er op EU-niveau maatregelen moeten worden genomen om de zichtbaarheid en toegankelijkheid van Europese werken te waarborgen, gezien de overvloed aan inhoud die momenteel beschikbaar is op muziekstreamingplatforms;

11. verzoekt de Commissie een rechtskader voor te stellen om de zichtbaarheid en vindbaarheid van Europese werken op muziekstreamingplatforms te waarborgen;

12. verzoekt de Commissie er in dit verband voor te zorgen dat een dergelijk kader specifieke diversiteitsindicatoren bevat die een onafhankelijke beoordeling mogelijk maken van het gebruik en de zichtbaarheid van Europese werken in bijvoorbeeld nationale en minderheidstalen of gepubliceerd door onafhankelijke auteurs;

13. benadrukt bovendien dat hiervoor met regelmaat toezicht en rapportage nodig is over de bekendheid en vindbaarheid van Europese werken in, onder meer, gecureerde afspeellijsten, gebruikersinterfaces en aanbevelingssystemen;

14. verzoekt de Commissie na te denken over de mogelijkheid om quota's op te leggen voor Europese werken op muziekstreamingplatforms;

Naar een ethisch gebruik van AI

15. pleit voor een ethisch gebruik van AI in de muzieksector en ondersteunt maximale transparantie met betrekking tot alle aspecten van de ontwikkeling, productie en levering van muziekwerken door middel van AI-technologieën;

16. verzoekt de Commissie wettelijke verplichtingen voor te stellen om de transparantie van de algoritmen en aanbevelingssystemen voor inhoud van zeer grote muziekstreamingplatforms te waarborgen, teneinde frauduleuze en oneerlijke manipulatiepraktijken bij streaming te voorkomen, zoals streamingfraude en nepartiesten die worden gebruikt om de kosten en de waarde voor professionele auteurs verder te verlagen, en culturele diversiteit te waarborgen;

17. benadrukt dat het publiek moet worden geïnformeerd als de muziekwerken, liedjes of artiesten waarnaar zij luisteren op muziekstreamingplatforms zijn gegenereerd door AI en niet door auteurs van vlees en bloed; benadrukt in dit verband de noodzaak om een "door AI gegenereerd"-label in te voeren voor door AI gegenereerde muziek;

18. benadrukt voorts dat ervoor moet worden gezorgd dat auteurs wier werken zijn gebruikt voor de training van AI-genererende toepassingen, daarvoor een billijke vergoeding ontvangen;

Vooruitzichten

19. verzoekt de Commissie de mogelijkheid te overwegen om een Europese waarnemingspost voor muziek op te richten om informatie te verstrekken over muziekmarkten in de EU, door gegevens in de lidstaten te verzamelen en te analyseren,

en om juridische kwesties die van invloed zijn op de muzieksector, met name de muziekstreamingmarkt, te analyseren en hierover verslag uit te brengen;

20. verzoekt de Commissie een gestructureerde dialoog tussen de belanghebbenden tot stand te brengen om actuele kwesties die van invloed zijn op de muziekstreamingmarkt te bespreken en samen te werken aan gemeenschappelijke oplossingen;

21. verzoekt zijn voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

TOELICHTING

De versnelling van de digitale transformatie die onze samenlevingen doormaken, leidt tot ontregelingen in de traditionele maatschappelijke relaties, die door de snelheid van de veranderingen soms moeilijk bij te sturen of te wijzigen zijn. Alle markten hebben te kampen gehad met onevenwichtigheden, die in sommige gevallen meer uitgesproken waren dan in andere. Ook de culturele sector heeft met deze veranderingen te maken gekregen. Het verschijnsel van onlineconsumptie (met de daaruit voortvloeiende plaag van digitale piraterij), de enorme toename van wereldwijd beschikbare werken en de daaruit voortvloeiende toename van de consumptie en de concurrentie, het gebruik van nieuwe tools in het creatieve proces, de explosie van artificiële intelligentie en de opkomst van "virtuele werelden" of het metaverse, hebben geleid tot een nieuw evenwicht tussen de deelnemers in de waardeketen, zo niet tot de opkomst van nieuwe figuren en de praktische verdwijning van anderen. Het is bekend dat het culturele ecosysteem fragiel en precair is. Omdat deze veranderingen zo snel hebben plaatsgevonden en de wetgever daar laat en onvoldoende op heeft gereageerd, kan ervan worden uitgegaan dat dit systeem het meer dan andere moeilijk heeft gehad en heeft om zich aan te passen aan een nieuwe realiteit, met name wat betreft de omstandigheden van kunstenaars en makers, maar ook wat betreft de hele waardeketen.

We kunnen stellen dat muziek een van de culturele subsystemen is die de meest dramatische verandering heeft ondergaan. In slechts enkele jaren zijn we overgestapt van vinylplaten of cd's op massale onlineconsumptie. Tegenwoordig consumeert het publiek muziek via streaming op onlineplatforms die wereldwijd actief zijn en miljoenen muziekstukken beschikbaar stellen (tot wel 300 miljoen). Zelfs het model van muziekradio gaat tegenwoordig achteruit. Nooit eerder is er in de wereld zoveel muziek geconsumeerd en nooit eerder had men zoveel toegang tot een oneindige verscheidenheid aan artiesten, stijlen en vormen. Nooit eerder was de economische "taart" in de muzieksector zo groot. Maar deze realiteit bevat zijn eigen paradox: nooit eerder was de situatie van makers en uitvoerende kunstenaars zo precair, op een handvol enorm succesvolle artiesten na, en nooit eerder omvatte populaire muziek zo weinig stijlen.

We zijn getuige van een extreme vercommercialisering van de muziekervaring, waarbij de kleinste muziekstijlen steeds minder ruimte krijgen en waarbij kleinere talen, zelfs in eigen land, steeds minder te horen zijn. De totstandbrenging van een grote, wereldwijde onlinemarkt voor muziek heeft geleid tot een steeds uniformer aanbod, dat wordt vormgegeven door lijsten met aanbevelingen en algoritmen die de smaak van het publiek steeds meer inkapselen.

Voor auteurs of uitvoerende kunstenaars van minderheids- of experimentele stijlen is het moeilijk om zichtbaarheid te krijgen op platforms met een enorm aanbod. Wie niet op de belangrijkste aanbevelingslijsten of op het beginscherm van deze platforms staat, is veroordeeld tot irrelevantie. Zelfs radiostations hebben tegenwoordig niet veel macht om nieuwe namen op de markt te brengen. De enige alternatieve kanalen zijn die van andere sociale netwerken, die de artistieke ervaring nog armer maken.

De noodzaak om aanwezig te zijn in aanbevelingssystemen heeft geleid tot praktijken zoals "payola", waarbij auteurs lagere vergoedingen aanvaarden in ruil voor meer zichtbaarheid. Dit is absoluut een dramatische praktijk, des te meer omdat streamingdiensten makers en

uitvoerende kunstenaars belachelijk weinig royalty's betalen voor hun werken. Artiesten wier werken elk jaar honderdduizenden keren worden beluisterd, kunnen via dit medium niet financieel rondkomen. Ze moeten extra inkomsten genereren uit liveoptredens, lesgeven of andere alternatieve activiteiten. Dit is gewoon onhoudbaar.

Er moet dringend een grondige analyse van de waardeketen van de muzieksector worden gemaakt om na te gaan waar de onevenwichtigheden zich bevinden en corrigerende maatregelen te nemen door middel van juridische instrumenten en/of gedragscodes. Bij onze analyse mogen we ons niet laten beïnvloeden door vooroordelen, mythes of de demonisering van bepaalde actoren op de muziekmarkt. Alle actoren spelen een noodzakelijke rol en in ieder geval hebben ze allemaal behoefte aan een nieuw evenwicht dat zorgt voor duurzaamheid en de opkomst van nieuwe artiesten en een nieuw muziekaanbod.

"In verscheidenheid verenigd" is het motto van de Europese Unie. Deze zinspreuk, die op het voorblad van ons oprichtingsverdrag staat, kan op twee manieren worden gelezen: als vaststelling en als opdracht:

– het is via cultuur dat we een beschavingsproject vormen. Zonder de cultuur die inherent is aan al haar menselijke gemeenschappen, is de Europese Unie slechts een zielloze lege huls;

– het is de plicht van de Unie om diversiteit te waarborgen, zonder welke het project zinloos is. Deze diversiteit komt niet alleen op taalkundig of etnografisch gebied tot uiting, maar ook in de bescherming van het zeer creatieve magma van onze samenlevingen.

Op basis van deze tweeledige lezing van onze verklaring heeft de Europese Unie herhaaldelijk regelgeving vastgesteld om cultuur en de rechten van artiesten en makers te beschermen, zowel in de fysieke als in de digitale omgeving. Nu is het tijd om maatregelen te nemen om de duurzaamheid van de muzieksector te waarborgen en ons in staat te stellen rijkdom te creëren, niet alleen in spirituele, maar ook in economische zin. Dit verslag dient als aanbeveling die wij in de Commissie cultuur van het Europees Parlement hebben uitgewerkt in het kader van onze verantwoordelijkheid ter zake. Deze tekst is in nauwe samenwerking met de sector opgesteld met als doel de disfuncties van deze markt in kaart te brengen en oplossingen voor te stellen.

"Zonder muziek was het leven slechts een vergissing, vermoeienis, ballingschap", zei Nietzsche. Muziek is waarschijnlijk de meest metafysische, onverklaarbare en onvatbare artistieke ervaring die mensen kunnen genieten, een "betovering" waarover Nietzsche het ook had. Het is aan ons om er alles aan te doen opdat ons Europa die magie behoudt.